

„MAGYARORSZÁGON A KULTÚRÁN BELÜL IS A RENDSZERVÁLTOZÁS BEFEJEZÉSE ZAJLIK...”

„Értelme úgy van támogatni egy területet, hogyha az a terület működik a társadalomban, ha hatást fejt ki, hogyha a közjót el lehet vele érni, hogyha az emberek érzik azt, hogy óértük van, az ő mindennapjaikban valamilyen segítséget tud adni.”

Jó napot kívánok, kedves Hölgyeim és Uraim, tisztelettel köszöntöm Önöket!

Én Lakitelekre kicsit hazajöttem, nem először vagyok itt. Amikor a minisztériumban, illetve az államtitkárságon a kollégáimmal dolgozom együtt, főosztályvezető úrral, főigazgató asszonnyal, kicsit úgy érzem, hogy otthon vagyok. Nyilván nem titok, hogy jómagam is ehhez a területhez kapcsolódom, mint egykori szakember.

Sok minden történt az elmúlt – most már lassan – három évben, ami a szakmánkat érinti, és úgy látom, hogy mindaz, ami történt, beteljesíti reményünket, és valóban elérjük, hogy Magyarországon a közösségi művelődés a társadalmat segítő, mindenki által – a politika által is – elismert, támogatott és vágyott területté váljon.

Mi az, ami történik, és ami történt?

Magyarországon – mint ahogy anynyi más területen a sok-sok változással együtt – a kultúrán belül is a rendszerváltozás befejezése zajlik. Itt aztán különösen ez kell, hogy történjen. De ennek

értelme akkor van, ha olyan új rendszer, új szervezeti helyzet áll elő, amely működőképes, egymást segítő, átlátható, és a közösségi folyamatokat erősítő. A magyar színházi világban kialakult a feladatellátásnak az a gyakorlata, hogy vannak a kormány által fenntartott intézmények, például az Operaház, a Nemzeti Színház, és vannak egyéb színházak, amelyeket az állam és a helyi közösség együtt tart fenn. Ugyanez a helyzet most már a múzeumoknál. Van a tizenkilenc országos, nagy múzeum, például az Iparművészeti Múzeum, a Szépművészeti Múzeum és vannak a településeken működő közgyűjtemények, amelyek a települések fenntartásába kerültek, de úgy, hogy az állam közel hárommilliárd forintos támogatást ad ennek az intézmény-együttesnek. Ugyanez a helyzet a zenekaroknál, megvannak a központi, nemzeti, kiemelt zenekaraink Budapesten, viszik a világba a hírnököt, és megvannak, főleg megyeközpontokban – Szombathelytől Miskolcig és a debreceni Kodály Filharmóniáig – a zenekarok, melyek helyben működnek,

és a helyi közösség is szerepet vállal fenntartásukban, miközben a központi támogatás is megvan. A közművelődésben ma már az a helyzet, hogy van egy országos szervezet, amely iránymutató, és megvannak – mint ahogy megvoltak korábban is – a helyi közösségi házak, művelődési házak, művelődési otthonok – hol hogy hívják –, amelyek fenntartásához a helyi közösség is hozzájárul, és az állam is ad támogatást. Tehát a rendszernek a kultúra minden területén ez a sajátja. Nemzeti intézményeink, a központi intézmények az adott területnek zászlóshajói, szakmai segítői. Amikor a közművelődésről beszélünk, és ezen a területen arról, hogy a kulturális rendszerváltozást be kell fejezni, akkor hirtelen minden település eléünk tárul. Én azt hiszem, hogy az új szervezeti rend nagyon jó, ahol tisztítani kell még, azt meg kell tenni, de amikor arról beszélünk – leginkább én szoktam mostanában –, hogy a kulturális rendszerváltozást be kell fejezni, akkor erre a rendre, erre a rendszerre, erre a területnek szabadságot adó átgondolt

1 Az előadás 2013. április 10-én Lakiteleken, a Nemzeti Művelődési Intézet megyei módszertani irodái vezetőinek tartott képzésen hangzott el.

helyzetre gondolok. És a területnek nemcsak szabadságot kell adni, hanem támogatást is, és ha egy ilyen szerkezet működik, joggal számíthat a kultúra is arra, hogy a nagy egész, a nemzeti közösség áldoz arra, hogy ez a terület működjön. Ez történik most, és ez történt az elmúlt két-három évben.

A mi ágazatunkban, hogyha szabad ezt mondanom, tehát a közösségi művelődés, közművelődés területén is ez a helyzet. 2013-tól újra van közművelődési normatíva, a településeknek elérhető. És az az átalakulás, ami történt, amire utaltam, amit végig kellett csinálni az elmúlt egy évben, mutatja a támogatási oldalt is. *Értelme úgy van támogatni egy területet, hogyha az a terület működik a társadalomban, ha hatást fejt ki, hogyha az közjót el lehet vele érní, hogyha az emberek érzik azt, hogy őértük van, az ő mindennapjaikban valamilyen segítséget tud adni.* Ez általában is fontos a kormányzati munkában, a mi területünkön, a közösségi művelődésben pedig mindennél inkább kézzelfogható.

Van egy központi intézmény, amelyet mindenféleképpen, néha Népművelési Intézetnek, néha Magyar Művelődési Intézetnek hívtak. Most egy nagyon jó, egy olyan neve van, ami kifejezi azt a tevékenységet, amit végez. Nemzeti Művelődési Intézet – április 1-jétől. Ez már egy közös eredményünk. Van egy országos intézmény, amely annak idején a közművelődés, most mondjuk úgy, hogy a közösségi művelődés szakmai letéteményese és országos központi intézménye, amelyet a kormány, a mindenkor minisztérium tart fenn. És vannak művelődési házak, közösségi házak is, kisebbek, nagyobbak. Kisebbségi településen, nagyobb településen működnek. Képzelnék el, hogy öt évvel ezelőtt vagyunk! Nem egy jó helyzet. Én már szeretném azt nagyon elfelejteni, de néha azért nem akarom, mert ahhoz képest lehet látni, hogy ami most van, az egy átgondolt, előremutató rendszer, és támogatott. Akkor ennek nyoma nem volt. De hat éve, hét éve, nyolc éve, kilenc éve sem volt. Ugyanis én azt láttam, hogy az a központilag kikutatott állami szerv, amelynek a feladata, hogy egy szakmát képviseljen és segítsen, teljesen kiürült. A közjóért nem tett, a régi struktúra meglétét erősítette. Nagyon fontos volt, hogy ezen változtassunk. Én nagyon büszke vagyok arra, hogy ez sikerült. Büszke vagyok arra, hogy új értelmet lehetett adni ennek a szervezetnek. Büszke vagyok arra, hogy

Závogyán Magdolna a főigazgatója. Mert az nagyon fontos, hogy milyen szakember, milyen szakmai szemlélettel irányít egy ilyen intézményben. Egy ilyen változás önmagában – természetesen – nem tud megújítani egy egész szakmát. Ehhez sok-sok minden más is kell. Kellett, hogy a megyei szakmódszertani irodáknak súlyt, rangot adjunk. Korábban súlytalan, rangtalan, megtúrt, megalázott szervezetként működtek ezek a szakmai csapatok a megyékben. Aki résztvevője volt, gondoljon vissza, hogyan érezte magát 2007-ben. A megyei önkormányzat a megyei szakmódszertant épp meg akarta szüntetni, alig adott rá támogatást, központi támogatás rég nem volt, hiszen a kormány direkt büntette a megyéket – ez az akkori, szocialista kormány volt. Nagyjából ebben élték ki magukat, és hát ennyire voltak képesek. A szakma elkezdett leépülni mentálisan. Én ezt láttam. Rangot kellett adni tehát és erőt, ezért volt fontos, hogy tavaly egy kormányhatározat kimondta, hogy a korábbi megyei szint átalakításával, minden megyében megerősítve az ottani közművelődési, közösségi művelődési tevékenységet, jöjjön létre egy olyan módszertani, szakmai, megyére figyelő testület, csapat, közösség, amely egyébként a Nemzeti Művelődési Intézet helyi szerveként működik. Ennek egyrészt

az a fontossága, hogy nincs kiszolgáltatva a helyi, közösségi, közművelődési tevékenység annak a régi szemléletnek, ami korábban uralta. És van egy anyagi biztonsága is, hisz körülbelül hatszázmillió forint, ami ennek a rendszernek – állások, járulékok, egyéb – a biztosítására szolgál. És megjelent egy új, a feladatfinanszírozásra jutó négyszázmillió forint. Megyénként húszmillió – ami korábban sehol. Legfeljebb szerencsesebb megyékben. Jómagam a Nemzeti Kulturális Alap miniszteri keretének segítségével harmincmillió forintot tudtam biztosítani otthonunk, Hajdú-Bihar programjára. De máshol nem nagyon emlékszem, hogy lett volna ilyen jelentős összeg. Az harmincmillió volt, ez most csak húsz, de majd haladunk előre. Szóval egy feladatfinanszírozási összeg is rendelkezésre áll. Amikor átalakítjuk a szervezetet, és látjuk, hogy egy jól működő, átlátható szervezet működik, oda van értelme a támogatást adni. És a kettőt együtt léptük meg: létrejött az intézet, alakul, létrejött szervezetiileg és támogatási értelemben a megyei hálózat. Én ezt rettenősen nagy értéknek tartom. És nem követjük el azt a hibát, ami nagyjából tíz évvel ezelőtt még része volt a rendszernek, hogy mindenütt voltak – bár megyei önkormányzati fenntartásban – megyei közművelődési szakmai tanácsadó szervezetek, ilyen-

olyan formában, de nem volt forrásuk, gyakorlatilag egy fillér sem a működésükre. Nem követjük el azt a hibát, hogy azoknak a szakembereknek, azoknak az elhivatott, tudással rendelkező kollégáknak, akik ennek a rendszernek a részei és dolgozni akarnak, ne legyen lehetőségük dolgozni, vagy arra legyenek kárthatva, hogy hát oldjátok meg otthon, ahogy gondoltjátok. Oda kell adni az államnak azt a támogatást is, amivel el lehet kezdeni a munkát.

Azok, akik ebben a rendszerben dolgoznak, tudják, hogy a munkának, a munkánknak az egyik alapja az, hogy találunk partnereket, hogy *együttműködünk* másokkal. És akkor ez persze meghozza azokat a javakat, azt a támogatást is, amivel meg lehet valósítani az elképzeléseinket. De ha mi magunk, az állam oldaláról – merthogy az a feladatunk, hogy közösségeket segítő, támogató munkát végezzünk – nem tudunk valamilyen induló forrással rendelkezni, akkor nem vettük komolyan magunkat.

Nagyon-nagyon örülök, és büszke vagyok arra, hogy komolyan tudjuk venni ezt a területet, és komolyan tudjuk segíteni. Innen kezdődik az egész. Most van egy működő szervezet, megvan hozzá az az állami támogatás, ami ennek a munkának az alapja, az induló pénz, most kell elkezdni dolgozni, vinni tovább a folyamatokat. És én azt látom, hogy e tekintetben olyan irányok vannak, amelyek mind-mind feltárják ennek a szakmának a sokszínűségét, azt a sok-sok értékét, ami benne rejlik.

A közművelődésben, a közösségi művelődésben dolgozók – én úgy vélem – sokkal inkább élő kapcsolatban vannak az emberekkel és a közösségekkel, mint a kultúra bármely más területén dolgozók. Egy színháznak van nézőközönsége, rajongói, ugyanez igaz lehet más előadó-művészeti szervezetre is. De nincs megélt kapcsolat egymás között, színpad van és nézőtér. A mi munkánk – olyan aktivitásokon keresztül, mint népi-kézművesség, néptánc, általában a közösségfejlesztési folyamatok – egész más kapcsolatot teremt ember és ember között. A közösségek működése szolidaritást és bizalmat teremt az emberek között. A szolidaritást és a bizalmat egy társadalomban leginkább a közösségi művelődés teremti meg. Az ember azt,

hogy odafordul a másikhoz, közösségekben tanulja meg. Hogy bízik valakiben, akkor tudja igazán megtanulni, ha közösségekben létezik. Családon belül. Ez az alap, innen indul minden dolog. De önmagában ez nem elég. Az érzés, hogy kiteljesedjen bennünk, ehhez közösségek kellenek. Hogyha egy társadalomban ezek az értékek nem erősödnek meg, akkor az a társadalom nem tudja elérni azt, amit szeretne. A magyar társadalom, amit Magyarországon szeretnénk elérni. Nem tud igazán önbecsüléssel rendelkezni, nem tud igazán segíteni a másikat, a nehézségekben nem tud összekovácsolódni, úgy ahogy kellene, és nem tudja kivédeni a veszélyeket. És adott esetben, az

A szolidaritást és a bizalmat egy társadalomban leginkább a közösségi művelődés teremti meg.

örömökben sem lesz együtt, nem tud egy dolognak örülni, a közös örömökben részt venni. *A szolidaritás és a bizalom nagyon-nagyon fontos valuta a nagy nemzeti közösségekben. És az a kis közösségeken belül termelődik, jön létre, lehet átélni, lehet megtanulni.* Ezért nagyon fontos, amit csinálunk. Tehát amikor szerkezetéről beszélünk, szervezeti rendről, meg támogatásról, akkor persze tudom, arról kell beszélnünk, és én azért is beszélek erről, hogy elérjük, hogy a közösségek működésével minél erősebb legyen a szolidaritás, és minél

nagyobb a bizalom. Érje el a lelkünket. Azokét is, akik ezt a munkát végzik – mert ne tagadjuk, ez is benne van. És éljük át bátran! Nagy öröm ez a sok-sok kínlás mellett. És azokét is, akiket közösségként elérünk. És hogyha ezt a munkát kiteljesítjük, akkor egyre több embert elérünk. Akkor egyre inkább, nemzeti értelemben is tudunk segíteni – Magyarországnak.

Erről szól az a munka, amit végzünk. Nem nagyon fennkölt szavak. Vagy lehet, hogy azok. De ennek a szakmának ilyen eredményei vannak. És amikor szerződést köt a Nemzeti Művelődési Intézet egy, a néptáncos foglalkozó közösséggel vagy egy népi kézművességgel foglalkozó közösséggel egy megyében, akkor a végén ilyen dolgok termelődnek, ilyen dolgok jönnek létre. Ezért nagyon üdvözlöm, hogy ma odáig eljutottunk, hogy ezeknek a szerződéseknek a megkötésére is sor került.²

Megjegyzem, nem véletlenül jöttem el Lakitelekre. Nem a személyemről van szó, hanem arról, hogy odafigyel az állam, a kulturális államtitkárság erre a fontos területre. És én nagyon szépen köszönöm minden partnerünknek azt, hogy ebben az együttműködésben részt vesz. Köszönöm szépen a főigazgató asszonnak, hogy mindezt mozgatja, és bizatom a partnereinket és az intézetünket is arra, hogy ez a dolog kiteljesedjen. A támogatás, az állam figyelme, ami ehhez kell, az megvan, meglesz, ezt garantáljuk.

Köszönöm szépen a figyelmüket!

HALÁSZ JÁNOS (Cibakháza, 1963.) politikus. 1987-ben Debrecenben a Kossuth Lajos Tudományegyetemen matematikus szakon, 1996-ban művelődési és felnőttképzési menedzser szakon szerzett diplomát. 1987-től 1990-ig a debreceni Mezőn Ifjúsági Irodában dolgozott, ezután 1993-ig az Újkerti Községi Ház munkatársa, igazgatója, majd tíz éven át a Derecskei Városi Jóléti Szolgálat Alapítvány igazgatója. Alapító elnöke Debrecen első közösségi rádiójának, a Szóla Rádióának. Politikusi pályafutása 1995-ben kezdődött, egy időközi választáson választották meg önkormányzati képviselőnek Debrecenben, a Fidesz jelöltjeként. Debrecen kulturális ügyekkel foglalkozó alpolgármestere volt. 1998 óta országgyűlési képviselő, Hajdú-Bihar megyei 2-es számú választókerület (Debrecen egy része) képviselője, ahol 2002-ben, 2006-ban és 2010-ben is újraválasztották, a két utóbbi alkalommal a választás első fordulóiban. 1998 és 2000 között a Fidesz-frakció Etikai Bizottságának elnöke. 1998 és 2001 között a Társadalmi Szervezetek Bizottságának alelnöke volt, egyúttal elnöke a társadalmi szervezetek támogatásával és a számukra az állami vagyonból ingatlanokat juttató albizottságoknak. Emellett 2000–2001-ben a Fidesz-frakció helyettes vezetője és szóvivője volt. 2002. januárjától, az első Orbán-kormány megbízatásának utolsó hónapjaiban a Rockenbauer Zoltán vezette Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának politikai államtitkára volt. A 2002-es választás után először ismét a Társadalmi Szervezetek Bizottsága, majd ugyanazon év végétől 2010-ig a Kulturális és Sajtóbizottság alelnöke, ismét frakcióvezető-helyettes és frakciószóvivő. Parlamenti feladatai mellett 2006-tól 2010-ig Debrecen alpolgármestere is volt. A Fidesz 2010. évi országgyűlési választáson aratott győzelmét követően megalakult második Orbán-kormányban a Nemzeti Erőforrás Minisztérium parlamenti államtitkára lett. 2010-13-ig az Emberi Erőforrások Minisztériumának parlamenti államtitkára, 2013-tól kulturális államtitkár.

2 2013. április 10-én Lakiteleken a Nemzeti Művelődési Intézet hét hagyományörző és egy közösségfejlesztő civil szervezettel kötött stratégiai megállapodást.